

ÎNCHEIERE

04 noiembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în următoarea componență:
Președinte, judecător
judecători

Aliona Miron
Ion Malanciuc
Oxana Parfeni

examinând conflictul negativ de competență între Curtea de Apel Chișinău și Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, la examinarea cauzei de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „ȘANSĂ” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023 și restabilirea drepturilor electorale pentru toți candidații Partidului Politic „ȘANSĂ”,

c o n s t a t ă :

La 04 noiembrie 2023, la ora 08:21, prin intermediul poștei electronice, PP „ȘANSĂ” a depus cerere de chemare în judecată, în procedura contenciosului administrativ, la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, solicitând suspendarea executării Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023, până la soluționarea definitivă în fond a cauzei, anularea Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023 și restabilirea drepturilor electorale pentru toți candidații Partidului Politic „ȘANSĂ”.

Prin încheierea din 04 noiembrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, în temeiul art.198 din Codul administrativ, prezenta cauză de contencios administrativ a fost transmisă spre examinare conform competenței jurisdicționale Curții de Apel Chișinău.

Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani a motivat soluția prin faptul că, din textul revendicărilor formulate de reclamant rezultă solicitarea anulării Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova potrivit căreia: „în contextul pericolelor deosebit de grave la adresa securității naționale, prezentate de către Serviciul Informații și Securitate (scrisoarea nr. E/1 1772 din 03 noiembrie 2023) .... 1.1 prin derogare de la prevederile art.72 alin.(4), art.102 alin.(2) și (5) din Codul electoral al Republicii Moldova nr.325/2022, se anulează înregistrarea concurenților electorali desemnați de către Partidul Politic „ȘANSĂ” în cadrul alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023”.

Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani a stabilit că potrivit Dispoziției nr.45 din 31 octombrie 2022 a Comisiei Situații Excepționale, modificată prin Dispoziția nr.46 din 11 noiembrie 2022 a Comisiei Situații Excepționale (subpct. 1.1, 1.2), Serviciul de Informații și Securitate a Republicii Moldova este abilitat cu competența de a elabora

Lista persoanelor în privința cărora există suspiciuni că sunt asociate persoanelor fizice și juridice supuse sancțiunilor.

La fel, a constatat că, la 31 martie 2022 Comisia Situații Excepționale a adoptat Dispoziția nr.13, unde la pct.1, subpct.2.4, s-a dispus stabilirea următoarelor măsuri de tranziție în domeniul justiției: dispozițiile normative și individuale ale organelor competente în domeniul planificării, organizării și coordonării activității de aplicare a măsurilor impuse de starea de urgență declarată se contestă direct la Curtea de Apel, în circumscripția căreia se află orantul că a cărui act se contestă. Ulterior, prin dispoziția nr.86 din 04 octombrie 2023 a Comisiei Situații Excepționale s-a dispus: „Hotărârile organelor electorale de respingere a înregistrării concurenților electorali în baza prevederilor prezentei dispoziții pot fi contestate la Curtea de Apel Chișinău, în termen de 1 zi de la data adoptării hotărârii de către organul electoral”.

În circumstanțele enunțate, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani a considerat că competentă să judece prezenta cauză de contencios administrativ, conform competenței jurisdicționale, este Curtea de Apel Chișinău, unde a fost strămutată cauza.

Prin încheierea din 04 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a suspendat din oficiu procesul și s-a prezentat dosarul Curții Supreme de Justiție pentru soluționarea conflictului negativ de competență apărut între completul de judecată pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ din cadrul Curții de Apel Chișinău și Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

Curtea de Apel Chișinău a motivat soluția prin faptul că, prevederile legale la care a făcut referire Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, care a ridicat conflict negativ de competență la examinarea prezentei cauze, nu sunt aplicabile speței, or, art.115 alin.(4) din Constituție statuează că, competența se stabilește prin legea organică.

Curtea de Apel Chișinău consideră că dispoziția contestată a Comisiei pentru Situații Excepționale constituie un act administrativ individual, întrucât se referă la anularea înregistrării subiectului electoral.

Curtea de Apel Chișinău a menționat că, înregistrarea candidaților se face de către Consiliul electoral printr-un act administrativ individual. Anularea la rândul său, la fel, se efectuează printr-un act administrativ individual. Faptul dat rezultând din prevederile art.102 din Codul electoral, chiar dacă competența și-a atribuit Comisia pentru Situații Excepționale.

În aceste condiții, instanța a stabilit că din punct de vedere teritorial și jurisdicțional competența de a examina cauza îi revine Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani. Cu atât că, acțiunea în contestare urmărește anularea unui act administrativ individual, dar nu normativ.

Studiind materialele dosarului, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că la examinarea prezentei cauze competența jurisdicțională îi revine Curții de Apel Chișinău, din următoarele motive.

Conform art.200 alin.(3) și (4) din Codul administrativ, conflictul de competență dintre judecătoriile din jurisdicția diferitor curți de apel, dintre o judecătorie și o curte de apel sau dintre două curți de apel se soluționează de către Curtea Supremă de Justiție. Conflictul de competență se soluționează fără citarea participanților la proces, printr-o încheiere nesusceptibilă de recurs.

Conform art.5 din Codul administrativ, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale și normative, a contractelor administrative,

a actelor reale, precum și a operațiunilor administrative realizate de autoritățile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii și se aplică nemijlocit legea.

Potrivit art.7 din Codul administrativ, autoritate publică se consideră orice structură organizatorică sau organ instituită/instituit prin lege sau printr-un alt act normativ, care acționează în regim de putere publică în scopul realizării unui interes public.

Conform art.20 din Codul administrativ, dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

Totodată, conform art.189 alin.(1) din Codul administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

Potrivit art.191 alin.(1), (2) și (3) din Codul administrativ, cu excepția cazurilor prevăzute la alin.(2) și (3), judecătorii soluționează în fond toate acțiunile în contencios administrativ. Curțile de apel soluționează în primă instanță acțiunile în contencios administrativ împotriva actelor administrative normative, care nu se supun controlului de constituționalitate. Curtea de apel Chișinău soluționează în primă instanță acțiunile în contencios administrativ împotriva actelor emise de Banca Națională a Moldovei, precum și acțiunile în contencios administrativ atribuite în competența sa prin Codul electoral.

Conform art.225 alin.(3) și (4) din Codul administrativ, în cazul în care au fost emise acte administrative individuale și normative referitoare la *securitatea națională a Republicii Moldova*, la exercitarea regimului stării excepționale, la măsurile de urgență luate de autoritățile publice în vederea combaterii calamităților naturale, a incendiilor, a epidemiilor, a epizootiilor și a altor fenomene similare, instanța de judecată poate fi sesizată doar pentru exercitarea controlului următoarelor circumstanțe: a) existența situației excepționale la data la care a fost emis actul; b) competența autorității publice de a emite actul; c) existența interesului public care justifică emiterea actului administrativ; d) imposibilitatea efectivă a autorității publice de a emite actul în condiții obișnuite; e) proporționalitatea, în conformitate cu art.29, a măsurilor adoptate prin act administrativ. Alte limitări ale examinării judiciare în cauzele de contencios administrativ sunt reglementate expres prin legi speciale.

Reieșind din prevederile art.12 alin.(1) din Legea nr.212 din 24 iunie 2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, starea de urgență, de asediu sau de război se declară prin hotărâre a Parlamentului.

Se reține că prin Hotărârea Parlamentului nr. 41 din 24.02.2022 privind declararea stării de urgență, s-a declarat stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pentru o perioadă de 60 de zile. Prin modificările ulterioare efectuate prin Hotărârile Parlamentului nr.105/2022, nr.163/2022, 245/2022, nr.278/2022, nr.330/2022, nr.12/2023, nr.67/2023, nr.133/2023, nr.244/2023 și nr.274/2023 s-a prelungit starea de urgență cu 60 de zile începând cu data de 2 octombrie 2023.

Potrivit art.2 din Hotărârea Parlamentului nr.41/2022, pe perioada stării de urgență, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova va emite dispoziții

în vederea punerii în executare a următoarelor măsuri: 1) instituirea unui regim special de intrare și ieșire din țară; 2) stabilirea regimului special de folosire a spațiului aerian; 3) instituirea unui regim special de circulație pe teritoriul țării, inclusiv în ceea ce privește circulația și controlul mărfurilor; 4) expulzarea de pe teritoriul țării a persoanelor a căror prezență poate afecta asigurarea ordinii publice și a securității statului; 5) evacuarea provizorie a cetățenilor din zonele ce prezintă pericol pentru viață și asigurarea obligatorie a acestora cu locuri de cazare permanentă sau provizorie; 6) alocarea mijloacelor financiare pentru punerea în aplicare a dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, în caz de necesitate; 7) stabilirea unui regim special de lucru pentru agenți economici și instituții publice, soluționarea altor chestiuni privind activitatea acestora, necesare desfășurării lucrărilor de salvare-deblocare și a altor lucrări de neamânat; 8) interzicerea desfășurării adunărilor, manifestațiilor publice și a altor acțiuni de masă; 9) interzicerea creării și activității formațiunilor paramilitare ale persoanelor aflate pe teritoriul statului; 10) dispunerea, la necesitate, a raționalizării consumului de alimente și de alte produse de strictă necesitate; 11) dispunerea, în caz de necesitate, a sistării temporare a livrării gazelor, energiei electrice și apei potabile; 12) adoptarea deciziilor necesare în scopul întreprinderii unor acțiuni rapide de asigurare cu gaze naturale, cu energie electrică și cu alte surse energetice, inclusiv prin derogare de la prevederile normative; 13) coordonarea activității mijloacelor de informare în masă privind: a) informarea populației despre cauzele și proporțiile situației excepționale, despre măsurile întreprinse pentru prevenirea pericolului, lichidarea urmărilor acestei situații și protecția populației; b) familiarizarea populației cu regulile de comportare în timpul situației excepționale; c) introducerea unor reguli speciale de utilizare a mijloacelor de telecomunicații, combaterea dezinformării, a știrilor false și a discursului de ură; 14) interzicerea demisiei lucrătorilor, cu excepția cazurilor prevăzute de actele normative, pentru această perioadă; 15) modificarea procedurii de numire în funcție și de destituire a conducătorilor agenților economici și ai instituțiilor publice; 16) implicarea cetățenilor pentru prestări de servicii în interes public în condițiile legii; 17) efectuarea, în modul stabilit de lege, a rechizițiilor de bunuri în scopul prevenirii și lichidării consecințelor situațiilor care au impus declararea stării de urgență; 18) efectuarea acțiunilor necesare pentru protecția infrastructurii critice, precum și pentru asigurarea securității cibernetice; 19) efectuarea altor acțiuni necesare în vederea prevenirii, diminuării și lichidării consecințelor situațiilor care au impus declararea stării de urgență; 20) întreprinderea măsurilor necesare pentru gestionarea fluxurilor migraționale; 21) accesarea și gestionarea asistenței internaționale pentru durata stării de urgență.

Reieșind din prevederile art.2 din Hotărârea Parlamentului privind prelungirea stării de urgență nr. 274 din 21.09.2023, abilitarea Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova de a emite dispoziții pe perioada stării de urgență în vederea punerii în executare a măsurilor prevăzute la art.2 din Hotărârea Parlamentului nr.41/2022 privind declararea stării de urgență rămâne aplicabilă pe durata prelungirii stării de urgență.

Conform art.3 și 4 din Hotărârea Parlamentului nr.274/2023, dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova sunt obligatorii și executorii pentru conducătorii autorităților administrației publice centrale și locale, ai agenților

economici, ai instituțiilor publice, precum și pentru cetățeni și alte persoane aflate pe teritoriul Republicii Moldova. Dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova intră în vigoare în momentul emiterii.

Potrivit pt.2 din Regulamentul Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, Anexa nr.2 la Hotărârea Guvernului nr.1340 din 4 decembrie 2001 cu privire la Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, Comisia este creată pentru exercitarea unor măsuri, menite să reducă riscul declanșării situațiilor excepționale, iar în cazul producerii acestora - pentru organizarea lichidării consecințelor lor și asigurarea protecției populației și teritoriului.

Din prevederile pct.9 din Regulamentul Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, Comisia pentru Situații Excepționale are dreptul: să adopte, în limitele competenței sale, decizii și să le emită sub formă de dispoziții. Dispozițiile Comisiei sunt executorii pentru conducătorii autorităților administrației publice centrale și locale, ai agenților economici, ai instituțiilor publice, precum și pentru cetățeni.

Din materialele dosarului rezultă că, la 04 noiembrie 2023, PP „ȘANSĂ” a depus inițial cerere de chemare în judecată, în procedura contenciosului administrativ, la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, solicitând suspendarea executării Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023, până la soluționarea definitivă în fond a cauzei, anularea Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023 și restabilirea drepturilor electorale pentru toți candidații Partidului Politic „ȘANSĂ”.

Din acțiune rezultă că obiectul supus controlului judiciar este Dispoziția nr.92 din 03 noiembrie 2023 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, prin care, „...în contextul pericolelor deosebit de grave la adresa securității naționale, prezentate de Serviciul de Informații și Securitate (scrisoarea nr. E/11772 din 03 noiembrie 2023), ... 1.1 prin derogare de la prevederile art.72 alin.(4), art.102 alin.(2) și (5) din Codul electoral ...”, s-a anulat înregistrarea concurenților electorali desemnați de către Partidul Politic „ȘANSĂ” în cadrul alegerilor generale din 05 noiembrie 2023.

Se reține că, în contextul adoptării de către Parlamentul Republicii Moldova a Hotărârii nr.41/2022 privind declararea stării de urgență, la 31 martie 2022 Comisia pentru Situații Excepționale a emis Dispoziția nr.31, prin care, în special la pct.2.4 a dispus: *„Dispozițiile normative și individuale ale organelor competente în domeniul planificării, organizării și coordonării activității de aplicare a măsurilor impuse de starea de urgență declarată, se contestă direct la Curtea de Apel în circumscripția căruia se afla organul al cărui act se contestă...”*.

În contextul enunțat coroborat la prevederile legale precitate, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, competența jurisdicțională de a examina cauza de contencios administrativ, la acțiunea depusă de Partidul Politic „ȘANSĂ” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023 și restabilirea drepturilor electorale pentru toți candidații Partidului Politic „ȘANSĂ”, aparține Curții de Apel Chișinău.

Din considerentul că un prim aspect al procesului echitabil este îndeplinirea justiției de către „un tribunal investit de lege”, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va soluționa conflictul negativ de competență, prin constatarea competenței Curții de Apel Chișinău, la examinarea prezentei cauze de contencios administrativ.

Or, prin prisma art.197 din Codul administrativ, nimeni nu poate fi lipsit de dreptul judecării procesului de către instanța în a cărei competență este dată prin lege cauza, cu excepțiile expres stabilite de lege.

În conformitate cu art.191 alin.(1), art.193, art.200 alin.(3), și art.230 din Codul administrativ, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se constată competența Curții de Apel Chișinău, la judecarea în fond a cauzei de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „ȘANSĂ” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023 și restabilirea drepturilor electorale pentru toți candidații Partidului Politic „ȘANSĂ”.

Cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „ȘANSĂ” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023 și restabilirea drepturilor electorale pentru toți candidații Partidului Politic „ȘANSĂ”, se remite spre examinare în fond conform competenței, Curții de Apel Chișinău.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecători

Ion Malanciuc

Oxana Parfeni